

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของการจัดการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง
ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน
(Social Return on Investment (SROI) of Tourism Management on Koh Sichang:
Insights from the Blue Economy Framework)

พรพจน์ ศรีตัน¹ และ ธิดาศิลป์ เปลี่ยนละออ²
Pornpod Sridan¹ and Thidasil Plainlaor²

Received: September 30, 2025

Revised: January 18, 2026

Accepted: February 17, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของการจัดการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ระหว่างปีพ.ศ. 2563–2566 และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนา เศรษฐศาสตร์การเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร และวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธี วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพผ่าน เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม และแบบสอบถาม ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ประกอบ ไปด้วยกลุ่มผู้ให้บริการขนส่งสาธารณะ ผู้ประกอบการที่พักและการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ ร้านค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กลุ่มประมงและการจัดการทรัพยากรทางทะเล กลุ่มหน่วยงานท้องถิ่น และภาครัฐ และกลุ่มผู้นำ และประชาชนในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเกาะสีชังภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ สีน้ำเงินสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมอยู่ที่ 2.21 เท่า หมายถึงการลงทุน 1 บาทในการจัดการ การท่องเที่ยวเกาะสีชัง จะสามารถสร้างมูลค่ารวมได้ 2.21 บาท และมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 444,557,549 บาท และมี อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน 147.63 เท่า ผู้ได้รับประโยชน์หลักคือ ผู้ประกอบการรายย่อย ชุมชน และ ประมงพื้นบ้าน และหน่วยงานภาครัฐ สะท้อนว่าแนวทางการดังกล่าวมีศักยภาพในการสร้างรายได้ กระจาย ผลประโยชน์ ตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีข้อเสนอเชิงนโยบาย

¹ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ หัวหน้าศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางการขับเคลื่อน BCG สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Corresponding Author, Head, Center of Excellence on BCG towards Sustainable Development, Social Research Institute, Chulalongkorn University, E-mail: pornpod.s@chula.ac.th

² นักวิจัย ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางการขับเคลื่อน BCG สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Researcher, Center of Excellence on BCG towards Sustainable Development,
Social Research Institute, Chulalongkorn University, E-mail: thidasil.p@chula.ac.th

ออกเป็นยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและการตลาด ยุทธศาสตร์ด้านสังคม และชุมชน ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน และยุทธศาสตร์ด้านการกำกับดูแล และการติดตาม ประเมินผล เพื่อเป็นแผนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบ เศรษฐกิจสีน้ำเงินอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การประเมินผลตอบแทนทางสังคม เศรษฐกิจสีน้ำเงิน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะสีชัง การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

This study aims to evaluate the Social Return on Investment (SROI) of tourism management on Koh Sichang Island under the Blue Economy framework during the period 2020–2023, and to formulate policy recommendations for strategic development that enables economic growth to proceed in parallel with the sustainable conservation of natural resources and local livelihoods. The research employs a participatory action research approach and adopts a mixed-methods design, integrating quantitative and qualitative data collected through in-depth interviews, focus group discussions, and questionnaires with a wide range of stakeholders. These stakeholders include public transport service providers, accommodation operators and community-based tourism enterprises, local retailers and producers, fishing communities and marine resource management groups, local authorities and government agencies, as well as community leaders and local residents. The findings indicate that tourism management on Koh Sichang Island under the Blue Economy approach generates a Social Return on Investment (SROI) ratio of 2.21, meaning that every 1 Thai baht invested in tourism management generates a total social value of 2.21 baht. The analysis also reveals a net present value (NPV) of 444,557,549 baht and a benefit–cost ratio of 147.63. The primary beneficiaries of these outcomes are small-scale entrepreneurs, local communities and artisanal fishers, and public-sector agencies. These results demonstrate that the Blue Economy–based tourism management approach has strong potential to generate income, promote equitable benefit distribution, and simultaneously support the sustainable conservation of natural resources. In addition, the study proposes policy recommendations structured around four strategic pillars: (1) economic and marketing development, (2) social and community development, (3) environmental sustainability, and (4) governance and monitoring and evaluation mechanisms. Together, these strategies provide a concrete policy framework for advancing tourism-led economic, social, and environmental development under the Blue Economy paradigm.

Keywords: Social Return on Investment (SROI), blue economy, sustainable tourism, Koh Sichang, sustainable development goals

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวได้กลายเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่เติบโตเร็วที่สุดของโลก โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 ของ GDP โลก และสร้างการจ้างงานกว่า 300 ล้านตำแหน่ง (UNWTO, 2023) อย่างไรก็ตาม การขยายตัวดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความท้าทายเชิงโครงสร้าง ทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้น การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเดินทาง และความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศที่เปราะบาง โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งและหมู่เกาะ ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาไปสู่ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (Sustainable Tourism) ที่มุ่งสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง แนวคิดดังกล่าวได้พัฒนาเชื่อมโยงกับกรอบ “เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy)” ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ภายใต้อิทธิพลของความสามารถของระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างเศรษฐกิจ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน (Smith-Godfrey, 2016) ในทางปฏิบัติ การจัดการการท่องเที่ยวภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินจำเป็นต้องอาศัยบทบาทนำของหน่วยงานภาครัฐ ควบคู่กับความร่วมมือของภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (Gourvenec et al., 2025) ประเทศไทยนับเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชายฝั่งและหมู่เกาะที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะขนาดเล็กก่อให้เกิดแรงกดดันต่อทรัพยากรและระบบนิเวศอย่างมีนัยสำคัญ หากขาดการวางแผนและจัดการอย่างเหมาะสมอาจกระทบต่อความยั่งยืนของชุมชนและความสามารถในการแข่งขันระยะยาว (UNWTO, 2023)

ในบริบทนี้ “เกาะสีชัง” จังหวัดชลบุรี ได้สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสและความท้าทายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนอย่างชัดเจน โดยเกาะสีชังมีพื้นที่เพียงประมาณ 17 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งศรีราชาเพียง 12 กิโลเมตร มีภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่โดดเด่น ระบบนิเวศชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ และมรดกทางประวัติศาสตร์ ส่งผลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่รองรับนักท่องเที่ยวกว่า 400,000–500,000 คนต่อปี (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี, 2565) อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดแรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ที่ดิน ระบบสาธารณสุข และวิถีชีวิตชุมชน หากปราศจากการพัฒนาที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เกาะสีชังอาจสูญเสียคุณค่าหลักที่เป็นรากฐานของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ “เกาะสีชัง” ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งที่มีทรัพยากรจำกัด จึงเป็นพื้นที่ตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการประเมินผลลัพธ์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 8 เป้าหมายที่ 11 เป้าหมายที่ 12 และเป้าหมายที่ 14 การประเมินผลลัพธ์ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่สามารถสะท้อน “คุณค่ารวม” (Total Value) ของการจัดการท่องเที่ยวในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI) ในการเป็นเครื่องมือที่ตอบโจทย์ดังกล่าว เนื่องจากสามารถวัด และ

แปลงผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความภาคภูมิใจในชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่ายทางสังคม หรือคุณค่าจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้กลายเป็นมูลค่าทางการเงินที่เปรียบเทียบได้ (Munthe et al., 2024) การวิเคราะห์ SROI ยังช่วยให้สามารถประเมินการกระจายผลประโยชน์ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการท่องเที่ยว และการบูรณาการมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะและการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง ให้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการระดมความคิดเห็นตามขั้นตอนการประเมิน SROI ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนและการจัดทำแผนแม่บทที่สอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง แต่การบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน เข้ากับการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของผลกระทบจากการท่องเที่ยว ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวเกาะขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่และทรัพยากรอย่างพื้นที่เกาะสีชัง ประกอบกับงานวิจัยที่ผ่านมาในบริบทประเทศไทย มักมุ่งเน้นการประเมินเชิงเศรษฐศาสตร์ในด้านเศรษฐกิจหรือสิ่งแวดล้อมเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ขาดการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประเมินเชิงมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืน

จากช่องว่างดังกล่าว งานวิจัยนี้ จึงมุ่งเติมเต็มองค์ความรู้ ในสามประการหลัก คือ ประการแรกงานชิ้นนี้ขยายการศึกษาการประเมินคุณค่ารวมของการท่องเที่ยวบนเกาะ และชายฝั่งในบริบทประเทศไทย โดยครอบคลุมทั้งสามมิติของความยั่งยืน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้สามารถวัดและตีมูลค่าผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างรอบด้าน ประการที่สอง งานวิจัยนี้ได้สร้างฐานข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่สามารถนำไปใช้เป็นประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนของพื้นที่เกาะและชายฝั่งในประเทศไทย และประการที่สาม ผลการวิจัยนี้จะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในระดับท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงไม่เพียงเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในประเด็นการประเมินคุณค่ารวมของการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในบริบทเศรษฐกิจสีน้ำเงิน แต่ยังมีคุณค่าเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติ (Policy & Practical Implications) ต่อการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสีชังอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2566
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินกับการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง

แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินเป็นกรอบการพัฒนาที่มุ่งใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อจำกัดของระบบนิเวศ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และได้พัฒนาไปสู่กรอบการกำกับดูแลเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและการจัดการเชิงพื้นที่ (Smith-Godfrey, 2016; Gourvenec et al., 2025) ในภาคการท่องเที่ยว กรอบดังกล่าวถูกใช้เพื่อจัดการพื้นที่ชายฝั่งที่เปราะบางและลดความตึงเครียดระหว่างการเติบโตกับการอนุรักษ์ โดยเฉพาะในพื้นที่หมู่เกาะและชุมชนชายฝั่งที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร (Narwal et al., 2024) อย่างไรก็ตามงานศึกษาที่สามารถสะท้อนคุณค่าจากการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในระดับพื้นที่อย่างบูรณาการยังมีจำกัด (Pakkan et al., 2023) ขณะที่เกาะสีชังพึ่งพาทรัพยากรชายฝั่งเป็นฐานเศรษฐกิจและมีบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นในการกำกับดูแล จึงเป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมในการใช้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อน “คุณค่ารวม” (Total Value)

แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI)

ได้รับการพัฒนาเพื่อขยายการประเมินความคุ้มค่าจากผลตอบแทนทางเศรษฐกิจไปสู่การรวมผลลัพธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถวัดค่าเป็นตัวเงินได้โดยตรง (Nicholls et al., 2012; Corvo et al., 2022) ระเบียบวิธีดังกล่าวครอบคลุมการระบุผู้มีส่วนได้เสีย การจัดทำแผนที่ผลลัพธ์ การตีมูลค่าผลลัพธ์ และการปรับค่าผลกระทบผ่านตัวแปร เช่น Deadweight และ Attribution โดยงานศึกษาชี้ว่า SROI มีจุดแข็งในการสะท้อนผลลัพธ์ระดับชุมชน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการเลือกตัวชี้วัดและสมมติฐานการปรับค่า Deadweight และ Attribution (Giorbelidze, 2025) ในบริบทการท่องเที่ยวซึ่งมีความซับซ้อน SROI จึงทำหน้าที่เป็นกรอบการประเมินเชิงบูรณาการที่สามารถใช้ควบคู่กับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อื่น เช่น CBA และ NPV เพื่อเพิ่มกรอบด้านของผลการประเมิน (Munthe and Sembiring, 2024)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลตอบแทนทางสังคมในภาคการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า SROI สามารถสะท้อนคุณค่าของการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกว่าการประเมินเชิงเศรษฐศาสตร์แบบดั้งเดิม โดยเฉพาะโครงการที่พึ่งพาทุนธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมักให้ผลตอบแทนทางสังคมสูงกว่าต้นทุน (Jones and Comfort, 2020) งานศึกษาในยุโรปและประเทศกำลังพัฒนาชี้ว่า SROI สามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความเข้มแข็งของชุมชน การฟื้นตัวของระบบนิเวศ และการลดความยากจน (Molina and Rajagopal, 2023; Narwal et al., 2024) ในขณะที่บริบทประเทศไทย ผลการศึกษาพบค่า SROI ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงจากการท่องเที่ยวชุมชนและการพัฒนาพื้นที่เชิงวัฒนธรรม (พัชรี ปริเปรมโมทย์ และคณะ, 2568; ดนวัต สีพุทธสุข และคณะ, 2567; วรภัทร เมฆขจร, 2567) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงจำกัดอยู่ในระดับโครงการและขาดการเชื่อมโยงกับการจัดการเชิงพื้นที่ภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Gourvenec et al., 2025) ภายใต้ช่องว่างดังกล่าว งานวิจัยนี้ จึงมุ่งขยายการประเมิน SROI สู่การวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ โดยใช้เกาะสีชังเป็นกรณีศึกษาเพื่อสะท้อนคุณค่ารวมในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการนำผลการประเมินไปใช้เชิงนโยบาย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการประเมินผลตอบแทนทางสังคมของการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ออกเป็น 4 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหา วิเคราะห์ผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้กรอบ SROI ควบคู่กับการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทน (CBA) และมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เพื่อสะท้อนคุณค่ารวมของการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน

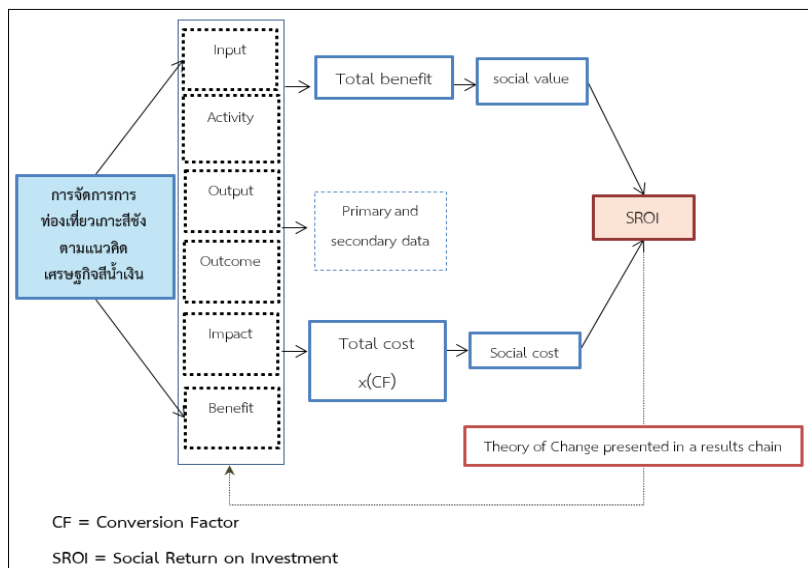
2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียในระบบการท่องเที่ยวเกาะสีชัง 6 กลุ่มหลัก โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Purposive Sampling ได้แก่ ผู้ประกอบการรายย่อย 124 ราย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากภาคชุมชนและหน่วยงานรัฐ รวมถึงนักท่องเที่ยว

3. ด้านระยะเวลาเก็บข้อมูล ครอบคลุมช่วงปี พ.ศ. 2563–2566 เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ระยะสั้นและระยะกลางของการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะ

4. ด้านสถานที่ศึกษา เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Methods) ภายใต้กรอบการประเมิน SROI การเก็บข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร รายงาน และสถิติที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการ รวมถึงแบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยและนักท่องเที่ยว เพื่อใช้ประเมินรายได้ ความพึงพอใจ และผลลัพธ์ทางสังคม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การระบุผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง (2) การจัดทำแผนที่ผลลัพธ์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ (3) การตรวจสอบและตีมูลค่าผลลัพธ์โดยอ้างอิงข้อมูลเชิงประจักษ์และการประเมินมูลค่าทางการเงิน (4) การกำหนดผลกระทบที่แท้จริง โดยประเมินค่า Deadweight และ Attribution ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อพิจารณาหักลบผลลัพธ์ส่วนเกินและผลกระทบจากปัจจัยภายนอกบนหลักการฉันทามติ (Consensus-based Approach) (5) การคำนวณค่า SROI โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 3 ตามพันธบัตรรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังก่อให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงบวกกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับกลุ่ม/โครงการอื่นๆ จึงไม่มีการประเมินผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) นอกจากนี้ การศึกษาเป็นการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังในช่วงปี พ.ศ. 2563–2566 โดยเน้นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาดังกล่าว จึงไม่มีการประเมินในส่วนของอัตราการลดลง (Drop-off) และ (6) การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการวิจัยดังรายละเอียดตามภาพที่ 1

ผลการวิจัย

ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมของการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง (พ.ศ. 2563–2566)

1. การระบุผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังมีทั้งหมด 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้บริการขนส่งสาธารณะ ผู้ประกอบการที่พักและการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กลุ่มประมงและการจัดการทรัพยากรทางทะเล กลุ่มหน่วยงานท้องถิ่นและภาครัฐ และ กลุ่มผู้นำและประชาชนในพื้นที่

2. การจัดทำแผนที่ผลลัพธ์ จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถจัดทำแผนที่ผลลัพธ์ของการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินได้อย่างชัดเจน โดยสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียใน 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ (การเพิ่มรายได้ การจ้างงาน และการกระจายรายได้) มิติด้านสังคม (ความเข้มแข็งของเครือข่าย การมีส่วนร่วมของชุมชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว) และมิติด้านสิ่งแวดล้อม (การจัดการขยะ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง) โดยในกรณีของกลุ่มผู้ให้บริการขนส่งสาธารณะ พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินสะท้อนผ่านกิจกรรมการยกระดับมาตรฐานการให้บริการ ความปลอดภัย และการบำรุงรักษาเพื่อลดการปล่อยมลพิษ ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อม ขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการที่พักและการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว การสื่อสารอัตลักษณ์พื้นที่ และการจัดการของเสียจากกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและกระจายรายได้สู่ชุมชน

สำหรับผู้ประกอบการร้านค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรในพื้นที่และการถ่ายทอดองค์ความรู้ช่วยสร้างงาน เพิ่มรายได้ และสืบทอดทุนทางวัฒนธรรม ขณะที่กลุ่มประมงและหน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากร มุ่งเน้นการรวมกลุ่มเครือข่าย การฟื้นฟูทรัพยากร และการลดขยะทะเล ซึ่งเชื่อมโยงการอนุรักษ์กับความมั่นคงทางรายได้ของชุมชนประมง ส่วนหน่วยงานภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ขณะที่ผู้นำและประชาชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและการส่งเสริมอาชีพช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ความภาคภูมิใจ และการพึ่งพาตนเอง ดังจะเห็นได้จากแผนที่ผลลัพธ์ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า กิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง ระหว่างปี พ.ศ. 2563–2566

ลำดับ	ผู้มีส่วนได้เสีย	ปัจจัยนำเข้า	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์
1	กลุ่มผู้ให้บริการ ขนส่งสาธารณะ (รถสองแถว มอเตอร์ไซด์ เรือโดยสาร)	- ค่าน้ำมัน - ค่าแรงงาน - ค่ายานพาหนะ	- การให้บริการ รถสองแถว มอเตอร์ไซด์ให้เช่า และเรือโดยสาร - ตรวจสอบและบำรุง รักษาเครื่องยนต์ ให้กับรถที่ให้บริการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดการปล่อย มลพิษทางอากาศ	- คักภาพของ พนักงานขับรถ มีมาตรฐาน และ เอาใจใส่นักท่องเที่ยว - เครือข่ายการให้ บริการขนส่งมี ทะเบียนยานพาหนะ ชัดเจน	- นักท่องเที่ยวเดิน ทางสะดวกปลอดภัย - รายได้จากการให้ บริการการท่องเที่ยว เพิ่มมากขึ้น - เกิดความภาคภูมิใจ
2	ผู้ประกอบการที่พัก และการท่องเที่ยว โดยชุมชน (ธุรกิจ ที่พัก/โฮมสเตย์ วิสาหกิจชุมชน เกาะสีชัง)	- เงินทุน - ค่าก่อสร้าง บ้านพัก และ โฮมสเตย์ - ค่าแรงงาน - ค่าสาธารณูปโภค	- การจัดการโฮมสเตย์ การประชาสัมพันธ์ การจัดเส้นทาง ท่องเที่ยว และการ จัดการขยะอินทรีย์	- ฐานข้อมูลเส้นทาง ท่องเที่ยว - โรงแรม และโฮมสเตย์ มีมาตรฐาน - โปรแกรมท่องเที่ยว โดยชุมชน - การจัดการขยะ อินทรีย์จากการ เลี้ยงหนอน แมลงวันลาย	- เกิดการกระจาย รายได้แก่คนใน ชุมชน - เกิดความภาคภูมิใจ - ลดการเกิดขยะและ นำขยะมาแปรรูป เพิ่มมูลค่า เช่น ปูย จากหนอนแมลง วันลาย น้ำหมัก จุลินทรีย์ เป็นต้น
3	กลุ่มผู้ประกอบการ ร้านค้าและ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (ผ้าบาติก โคะเซ ผ้ามัดย้อม)	- วัตถุดิบท้องถิ่น - ค่าแรงงาน - ทักษะชุมชน - การสนับสนุน การพัฒนา ผลิตภัณฑ์	- การผลิตและ จำหน่ายสินค้า ท้องถิ่น เช่น ผ้ามัดย้อม ผ้าบาติก โคะเซ	- ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น คุณภาพสูงขึ้น บรรจุภัณฑ์ มาตรฐาน	- เกิดการถ่ายทอด องค์ความรู้และ สร้างงานสร้างอาชีพ ให้แก่คนในชุมชน - การกระจายรายได้ ภายในชุมชน - รายได้จากการ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพิ่มขึ้น
4	กลุ่มประมงและการ จัดการทรัพยากร ทางทะเล (กลุ่มประมงพื้นบ้าน ประมงอำเภอ สำนักงานทางทะเล และชายฝั่งที่ 2 (ชลบุรี)	- แรงงานชุมชน - งบประมาณ - องค์ความรู้	- การทำประมง พื้นบ้าน - การรวมกลุ่ม เครือข่าย - การฟื้นฟูปะการัง และลดขยะทะเล	- เครือข่ายประมง พื้นบ้าน - พื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากร ทางทะเล	- ชุมชนมีรายได้ เพิ่มขึ้น - ระบบนิเวศ ชายฝั่งฟื้นตัว - ขยะทะเลลดลง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ผู้มีส่วนได้เสีย	ปัจจัยนำเข้า	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์
5	กลุ่มหน่วยงานท้องถิ่นและภาครัฐ (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง เกษตรอำเภอเกาะสีชัง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี)	- งบประมาณ - บุคลากร - โครงสร้างพื้นฐาน	- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน - การฝึกอบรม - การประชาสัมพันธ์	- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ป้ายบอกทาง) เส้นทางจักรยาน - การจัดการกิจกรรมวัฒนธรรม - ฐานข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง - ประชาสัมพันธ์เส้นทาง และโปรแกรมการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ - พัฒนาการให้บริการนักท่องเที่ยวให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นในอนาคต	- คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น - จัดเก็บภาษีท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้น - ผู้ประกอบการมีทักษะและแข่งขันได้ - รายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น - จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น - เกิดความร่วมมือในการทำงานกับหลายภาคส่วน เช่น ภาครัฐและภาคประชาชน - เป็นที่ชื่นชมของนักท่องเที่ยว
6	กลุ่มผู้นำและประชาชนในพื้นที่	- การรวมกลุ่ม	- การจัดกิจกรรมชุมชน การส่งเสริมอาชีพ	- การรวมกลุ่มภาคประชาชน กิจกรรมลดการว่างงาน	- คุณภาพชีวิตดีขึ้น - การว่างงานลดลง - ความภาคภูมิใจในชุมชน

ที่มา: รวบรวมจากการประชุมสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย

3. การตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและการประมาณการเป็นมูลค่า การกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงชุมชนบนเกาะสีชัง โดยพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมและผลกระทบตามกรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับประสบการณ์จริงของผู้มีส่วนได้เสีย การตรวจสอบผลลัพธ์ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อประมาณมูลค่าที่แท้จริง

ตารางที่ 2 แสดงผลลัพธ์ร่วม ตัวชี้วัด วิธีการวัดตัวชี้วัด

ผลลัพธ์ร่วม	ตัวชี้วัด	วิธีการวัดตัวชี้วัด
- รายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร รถโดยสาร เป็นต้น - รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น - การกระจายรายได้ภายในชุมชน	- รายได้รวมของผู้ประกอบการ รายย่อยที่ให้บริการการท่องเที่ยว ในเกาะสีชัง	- เก็บข้อมูลรายได้จากแบบสอบถาม ผู้ประกอบการรายย่อย จำนวน 124 ราย ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2566

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผลลัพธ์ร่วม	ตัวชี้วัด	วิธีการวัดตัวชี้วัด
- มูลค่าเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง	- มูลค่าเศรษฐกิจจากการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง	- มูลค่าเศรษฐกิจจากการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง หากจากจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย x อัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2563-2566
- องค์ประกอบครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น	- รายได้จากการจัดเก็บภาษีขององค์ประกอบครองส่วนท้องถิ่น	- รายได้จากการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลเกาะสีชัง ปี 2563-2566

4. การกำหนดผลกระทบที่แท้จริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปความคิดเห็นร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสียในรูปอัตราร้อยละของการให้ค่าน้ำหนักการเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์ และผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight) ที่เกิดจากการดำเนินงานว่าถึงแม้ไม่มีโครงการนี้ก็จะเกิดผลลัพธ์ดังกล่าว และอัตราร้อยละของปัจจัยสนับสนุนที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์บางส่วนอาจเกิดจากการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (Attribution) แล้วร่วมกันเลือกตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงความเชื่อมโยงของการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง โดยสามารถสรุป ตัวชี้วัดผลลัพธ์ทางสังคมที่เหมาะสม วิธีการวัด และการคำนวณผลตอบแทนทางสังคมตามตัวชี้วัด เมื่อหักผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ดังนี้

ตารางที่ 3 การพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง

ผลลัพธ์ (Outcomes /Impacts)	ตัวชี้วัด (Indicators)	ตัวแทนทางการเงิน (Proxies)	Deadweight		Attribution		มูลค่ารวม (บาท)
			ร้อยละ	คงเหลือ	ร้อยละ	คงเหลือ	
1. รายได้รวมของผู้ประกอบการรายย่อยที่ให้บริการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง	รายได้จากการให้บริการท่องเที่ยว	ข้อมูลรายได้จากแบบสอบถามผู้ประกอบการรายย่อย จำนวน 124 ราย มีรายได้จากการให้บริการท่องเที่ยว ใน ปี 2563 จำนวน 8,794,600 บาท ปี 2564 จำนวน 9,607,000 บาท ปี 2565 จำนวน 12,017,950 บาท ปี 2566 จำนวน 12,862,380 บาท รายได้ของผู้ประกอบการที่ให้บริการ การท่องเที่ยว ในเกาะสีชัง ในปี 2563-2566 จำนวน 124 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 43,281,930 บาท	10	38,953,737	20	30,297,351	30,297,351

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ผลลัพธ์ (Outcomes /Impacts)	ตัวชี้วัด (Indicators)	ตัวแทนทางการเงิน (Proxies)	Deadweight		Attribution		มูลค่ารวม (บาท)
			ร้อยละ	คงเหลือ	ร้อยละ	คงเหลือ	
2. มูลค่าเศรษฐกิจที่ เกิดขึ้นจากการ ท่องเที่ยวใน เกาะสีชัง	มูลค่าเศรษฐกิจ จากการจัดการ การท่องเที่ยว ในเกาะสีชัง	มูลค่าเศรษฐกิจจากการจัดการ การท่องเที่ยวในเกาะสีชัง คิดจากจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย x อัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายในการ ท่องเที่ยวในแต่ละปี โดยมีอัตรา เฉลี่ยค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ของชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ 2,000 บาทต่อคน และ 3,000 บาท ต่อคน ตามลำดับ ผลการคำนวณ พบว่า ในปี พ.ศ. 2563-2566 เกาะสีชังมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 915,295,000 บาท โดยมีมูลค่าในแต่ละปีเท่ากับ 252,360,000 บาท (พ.ศ. 2563) 146,246,000 บาท (พ.ศ. 2564) 183,776,000 บาท (พ.ศ. 2565) และ 332,913,000 บาท (พ.ศ. 2566) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนแนวโน้มการ ฟื้นตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยว ภายหลังสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคโควิด-19 หมายเหตุ: ข้อมูลสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติของ เกาะสีชัง และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน อ้างอิงจากโครงการวิจัย เรื่อง การ พัฒนาตราสินค้าการท่องเที่ยวเกาะ สีชัง ตามแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว วิถีวิถีไทย (ราชภัฏ จันทน์น้อย, 2560)	10	823,765,500	20	640,706,500	640,706,500
3. องค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่นจัดเก็บ ภาษีได้มากขึ้น	รายได้จากการ จัดเก็บภาษี ขององค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น	รายได้จากการจัดเก็บภาษีของเทศ บาลตำบลเกาะสีชัง ตามพระราช บัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้แก่ (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (2) ภาษีบำรุงท้องที่ และ (3) ภาษีป้าย ดังนั้นรายได้ภาษีของ เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ปี พ.ศ. 2563-2566 มีมูลค่าดังนี้ พ.ศ. 2563 จำนวน 368,179.87 บาท พ.ศ. 2564 จำนวน 436,778.64 บาท พ.ศ. 2565 จำนวน 3,247,549.12 บาท พ.ศ. 2566 จำนวน 5,895,624.06 บาท รวมทั้งสิ้น 9,948,132 บาท	60	3,979,253	-	3,979,253	3,979,253

ผลลัพธ์จากการให้บริการการท่องเที่ยว ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2566 พบว่าผู้ประกอบการรายย่อย ในเกาะสีชังจำนวน 124 ราย ซึ่งครอบคลุมที่พัก ร้านอาหาร รถโดยสาร เรือโดยสาร ร้านค้าชุมชน และร้านของที่ระลึก มีรายได้รวมทั้งสิ้น 43,281,930 บาท โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 8,794,600 บาทในปี พ.ศ. 2563 บาท ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 9,607,000 บาท ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 12,017,950 บาท และ ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 12,862,380 บาท สะท้อนถึงการเติบโตของระบบเศรษฐกิจฐานรากจากการท่องเที่ยว เมื่อหักผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight) และอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก (Attribution) มูลค่ารวมที่แท้จริงจากรายได้ผู้ประกอบการที่ให้บริการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง ใน ปี พ.ศ. 2563-2566 จึงอยู่ที่ 30,297,351 บาท

ผลลัพธ์จากมูลค่าเศรษฐกิจจากการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง การประเมินมูลค่าเศรษฐกิจจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในเกาะสีชัง ระหว่างปี พ.ศ. 2563–2566 พบว่ามีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 915,295,000 บาท โดย ปี พ.ศ. 2563 มีมูลค่า 252,360,000 บาท ปี พ.ศ.2564 มีมูลค่า146,246,000 บาท ปี พ.ศ. 2565 มีมูลค่า 183,776,000 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 332.91 ล้านบาทในปี 2566 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้จะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปีพ.ศ. 2564 แต่มีการอัตราฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มสูงใน ปี พ.ศ. 2566 หลังการเปิดประเทศ เมื่อหักผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight) และอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก (Attribution) ดังนั้นมูลค่ารวมที่เกิดขึ้นจากมูลค่าเศรษฐกิจจากการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง ปีพ.ศ. 2563-2566 จึงอยู่ที่ 640,706,500 บาท

ผลลัพธ์จากรายได้ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลเกาะสีชังสามารถจัดเก็บภาษีระหว่างปี พ.ศ. 2563–2566 รวมทั้งสิ้น 9,948,132 บาท โดยรายได้จากภาษีเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจาก 368,179.87 บาท ใน ปี พ.ศ. 2563 ปีพ.ศ.2564 จำนวน 436,778.64 บาท ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 3,247,549.12 บาท และ ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 5,895,624.06 บาท อย่างไรก็ตาม เมื่อปรับลดผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight) เนื่องจากการจัดเก็บภาษีบางส่วนไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้นมูลค่ารวมที่เกิดขึ้นจากการเก็บภาษี ปี พ.ศ. 2563-2566 จึงอยู่ที่ 3,979,253 บาท

5. การคำนวณผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน การวิเคราะห์ต้นทุนรวม จะจำแนกเป็นข้อมูลงบประมาณที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสีชัง ปี พ.ศ. 2563-2566 ของ 6 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

ต้นทุนงบประมาณภาครัฐที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสีชัง							
ปี	เทศบาลตำบลเกาะสีชัง	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี	องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี	สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	งบประมาณรวม
2563	1,850,000	-	12,480,000	13,390	-	-	14,343,390
2564	1,850,000	-	-	10,000	-	-	1,860,000
2565	1,850,000	-	-	-	-	-	1,850,000
2566	11,900,000	1,200,000	-	65,000	9,700,000	160,000,000	182,865,000
รวม	17,450,000	1,200,000	12,480,000	88,390	9,700,000	160,000,000	200,918,390

จากต้นทุนงบประมาณภาครัฐที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสีชังที่ใช้ในการท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2563–2566 จะมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 200,918,390 บาท และเมื่อพิจารณาผลตอบแทนโครงการหลังหักค่า dead weight และ attribution มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 674,983,104 บาท ดังนั้นเมื่อกำหนดผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์และการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 3 ตามพันธบัตรรัฐบาล พบว่ามีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) อยู่ที่ 444,557,549 บาท การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (BC Ratio) อยู่ที่ 147.63 เท่า และอัตราผลตอบแทนทางสังคม (SROI) อยู่ที่ 2.21 เท่า กล่าวคือ งบประมาณ 1 บาทที่ลงทุนในการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสีชัง ในช่วงปี พ.ศ.2563-2566 จะสร้างประโยชน์ทางสังคมด้วยมูลค่า 2.21 บาท และเมื่อพิจารณาการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตามหลักเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ซึ่งเน้นการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืนร่วมกับการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ชุมชนท้องถิ่น พบว่า ผู้ได้รับประโยชน์หลักสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) ผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร รถโดยสาร เรือโดยสาร วิสาหกิจชุมชน และร้านขายของที่ระลึก ได้รับผลประโยชน์รวมคิดเป็นมูลค่า 472,488,173 บาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 70 ของผลตอบแทนรวม สะท้อนถึงการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจฐานราก

2) ประชาชนทั่วไปและกลุ่มประมงพื้นบ้าน ได้รับประโยชน์จากการสร้างรายได้ การเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คิดเป็นมูลค่า 134,996,621 บาท หรือ ร้อยละ 20 ของผลตอบแทนรวม ซึ่งเชื่อมโยงกับการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล

3) ภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น ได้รับประโยชน์จากการเพิ่มรายได้ภาษีและการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว คิดเป็นมูลค่า 67,498,310 บาท หรือ ร้อยละ 10 ของผลตอบแทนรวม

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) ของการจัดการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2566

รายการ	มูลค่า (บาท/เท่า)	
1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value)	444,557,549 บาท	
2. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (BC Ratio)	147.63 เท่า	
3. อัตราผลตอบแทนทางสังคม (SROI)	2.21 เท่า	
กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์	มูลค่า (บาท)	ร้อยละ
4. ประโยชน์ผู้มีส่วนได้เสีย/ปี		
- ผู้ประกอบการที่พัก เรือ ร้านอาหาร วิสาหกิจชุมชน ร้านขายของที่ระลึก	472,488,173	70
- ประชาชนทั่วไป ประมงพื้นบ้าน	134,996,621	20
- ภาครัฐ	67,498,310	10
รวม	674,983,104	100

ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2563-2566 ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินสามารถสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล พร้อมทั้งกระจาย

ประโยชน์สู่ผู้มีส่วนได้เสียในทุกภาคส่วน ทั้งผู้ประกอบการรายย่อย ชุมชนท้องถิ่น และภาครัฐ การค้นพบนี้ตอกย้ำให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่จำเป็นต้องแลกมากับการสูญเสียทรัพยากรหรือความเปราะบางของวิถีชีวิตชุมชน แต่สามารถออกแบบให้เป็นกระบวนการพัฒนาที่เสริมสร้างศักยภาพและความยั่งยืนในระยะยาวได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในบริบทพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จำเป็นต้องอาศัยการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่ตอบสนองต่อความท้าทายของพื้นที่อย่างเฉพาะเจาะจง (Place-specific) โดยครอบคลุม 3 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) มิติด้านเศรษฐกิจที่มุ่งยกระดับความสามารถในการแข่งขันและการกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก (2) มิติด้านสิ่งแวดล้อมที่มุ่งควบคุมแรงกดดันต่อทรัพยากรชายฝั่งและระบบนิเวศภายใต้ข้อจำกัดด้านพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน และ (3) มิติด้านสังคมและชุมชนที่มุ่งธำรงอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความร่วมมือเชิงเครือข่าย และคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการเติบโตของการท่องเที่ยว ภายใต้บริบทดังกล่าว ข้อเสนอเชิงนโยบายในส่วนนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงการเติบโตทางเศรษฐกิจเข้ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งร่วมกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างสมดุล โดยสังเคราะห์จาก (1) ผลการประเมิน SROI ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงต่อผู้มีส่วนได้เสียในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) แผนที่ผลลัพธ์ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของห่วงโซ่คุณค่า และ (3) กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่เน้นการจัดการเชิงพื้นที่ การมีส่วนร่วม และการสร้างคุณค่ารวม โดยเชื่อมโยงกับกรอบนโยบายระดับชาติและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผน EEC แผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี และแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเกาะ สีซิง ภายใต้กรอบการสังเคราะห์ดังกล่าว ข้อเสนอเชิงนโยบายจึงถูกจัดกลุ่มเป็น 4 ยุทธศาสตร์หลัก เพื่อสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ตามรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและการตลาด พัฒนาระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ส่งเสริมโมเดลธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก กระจายรายได้ และยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนพัฒนาบุคลากรตลาด และการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน

ยุทธศาสตร์ด้านสังคมและชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระดับ ทั้งในฐานะผู้ประกอบการ แรงงานท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้เสียในกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการสร้างงาน สร้างรายได้ และการพัฒนาทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน รวมไปถึงผลักดันความร่วมมือแบบ Public-Private-People Partnership (PPPP) เพื่อสร้างความร่วมมือที่สมดุลระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน

ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการจัดการขยะและระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว บูรณาการนโยบายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ (Responsible Tourism)

ตามแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน และพัฒนามาตรการสนับสนุน เช่น สิทธิประโยชน์ด้านภาษี หรือแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ด้านการกำกับดูแลและการติดตามประเมินผล จัดตั้งกลไกการกำกับดูแลแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงยุทธศาสตร์ สร้างระบบการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) ที่สะท้อนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมไปถึงใช้ผลการประเมิน SROI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย เพื่อให้การลงทุนด้านการท่องเที่ยวสามารถเดินควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและวิถีชีวิตชุมชน

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สังเคราะห์จากการประเมิน SROI ของการจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวมิได้เป็นเพียงกลไกสร้างรายได้ แต่ยังเป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยยุทธศาสตร์หลักครอบคลุมด้านเศรษฐกิจและการตลาด สังคมและชุมชน สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ตลอดจนการกำกับดูแลและติดตามประเมินผล ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบนโยบายที่ตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่เกาะขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในเชิงปฏิบัติ ข้อเสนอดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้เป็น โมเดลการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงบูรณาการ ที่ไม่เพียงสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อย แต่ยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และรักษาความสมดุลของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การกำหนดนโยบายที่ยึดตามกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจสีน้ำเงินยังช่วยสนับสนุนการบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) หลายประการ เช่น SDG 8 (การจ้างงานและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน), SDG 11 (การพัฒนาเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน), SDG 12 (การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน) และ SDG 14 (การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน)

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมที่มีนัยสำคัญ โดยมีค่า SROI เท่ากับ 2.21 เท่า หมายความว่า การลงทุนทุก 1 บาท ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก่อให้เกิดคุณค่ารวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมูลค่า 2.21 บาท การกระจายผลประโยชน์ไปยังผู้ประกอบการรายย่อย ชุมชนและประมงพื้นบ้าน รวมถึงหน่วยงานรัฐสะท้อนถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถเดินควบคู่กับการรักษาทรัพยากรและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้จริง จะเห็นได้จากงานศึกษาในบริบทประเทศไทย ดังเช่น งานศึกษาของ พัชรี ปรีเปรมโมทย์ และคณะ (2568) ที่มองว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างมูลค่าทางสังคมที่มากกว่าต้นทุน โดยเน้นทั้งรายได้ฐานราก การยกระดับคุณภาพชีวิต และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีอัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เท่ากับ 6.81 ซึ่งบ่งชี้ว่า โครงการดังกล่าวสร้างผลตอบแทนทางสังคมมากกว่าทรัพยากรที่ลงทุน และงานศึกษาการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ผ่านการท่องเที่ยวชุมชน เสริมพลังความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาครัวเรือนยากจน (दनวัต สีพุทธสุข และคณะ, 2567) ซึ่งระบุว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่เพียงสร้างรายได้ แต่ยังเสริมศักยภาพในการแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีอัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการ

ลงทุน (SROI) เท่ากับ 1.98 เท่า สะท้อนให้เห็นความคุ้มค่าในการลงทุน รวมไปถึงงานศึกษาการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) กิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมอำเภอบ้านโพธิ์ (วรภัทร เมฆขจร, 2567) กิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการจะเป็นการการต่อยอด เพิ่มค่า และหาจุดต่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยมีอัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เท่ากับ 6.58 เท่า และเมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมจะเห็นได้ว่าการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทุนธรรมชาติหรือทุนวัฒนธรรม ล้วนก่อให้เกิดผลตอบแทนทางสังคมที่มีมูลค่าสูงกว่าต้นทุนที่ลงทุนไป และสามารถเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้จริง

ในขณะที่งานศึกษาของ Jones and Comfort (2020) ซึ่งประเมิน SROI ของโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่าค่า SROI อยู่ในช่วงประมาณ 2-4 เท่า โดยขึ้นกับระดับการรวมต้นทุนด้านการอนุรักษ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในทำนองเดียวกัน Molina and Rajagopal (2023) พบว่าโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งสร้างรายได้โดยตรงแก่ครัวเรือนยากจนให้ค่า SROI สูงกว่า 4 เท่าในระยะสั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อขยายขอบเขตการประเมินไปสู่ผลกระทบเชิงระบบ ค่า SROI มีแนวโน้มลดลงแต่สะท้อนความยั่งยืนในระยะยาวได้ดีกว่าซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Narwal et al. (2024) ที่ระบุว่า การประยุกต์กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินกับการท่องเที่ยวชายฝั่งทำให้ค่า SROI ไม่สูงเมื่อเทียบกับโครงการที่เน้นเพียงมิติเดียว แต่สามารถสะท้อน “คุณค่ารวม” ของระบบได้อย่างรอบด้านมากกว่า ทั้งนี้ความแตกต่างของค่า SROI ระหว่างงานศึกษาสามารถอธิบายได้จากปัจจัยเชิงโครงสร้างสองประการ ได้แก่ (1) ขอบเขตช่วงเวลาการประเมิน ซึ่งการศึกษานี้ครอบคลุมช่วงปี พ.ศ. 2563-2566 รวมผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กีดทับกิจกรรมการท่องเที่ยวและรายได้ในระยะสั้น และ (2) ลักษณะของการลงทุน ซึ่งมุ่งประเมินการลงทุนด้าน “การจัดการการท่องเที่ยว” ที่เน้นโครงสร้างการกำกับดูแล การจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นการลงทุนที่มีต้นทุนสูงและให้ผลลัพธ์แบบค่อยเป็นค่อยไป แตกต่างจากโครงการที่มุ่งสร้างรายได้โดยตรงในระดับกิจกรรม ดังนั้น ค่า SROI ที่ระดับ 2.21 ของการศึกษานี้จึงสะท้อนความคุ้มค่าเชิงนโยบายของการลงทุนด้านการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินในบริบทเกาะขนาดเล็ก กล่าวคือ แม้ผลตอบแทนทางการเงินในระยะสั้นอาจไม่สูง แต่สามารถสร้างฐานความยั่งยืนในระยะยาว ทั้งด้านทรัพยากรความเข้มแข็งของชุมชน และเสถียรภาพของระบบการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง

เมื่อพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ Molina and Rajagopal (2023) ที่ชี้ว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องสร้างสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่มุ่งใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างคุ้มค่า ควบคู่กับการสร้างคุณค่าให้แก่ชุมชนชายฝั่ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานของ UNWTO (2023) และงานศึกษาของ Pakkan et al. (2023) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่เกาะสามารถเพิ่มรายได้ฐานรากและลดแรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อมได้ หากได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้ได้เสนอแนวทางข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาฐานข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยวที่เป็นระบบเพื่อใช้วางแผนเชิงหลักฐาน (2) การ

สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเสริมสร้างอาชีพที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) การส่งเสริมธุรกิจและโมเดลการท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก (4) การยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวผ่านกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล (5) การบูรณาการงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และ (6) การจัดตั้งกลไกการติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญคือการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของภาคประชาชน ท้องถิ่น และผู้ประกอบการในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Corvo et al. (2022) และ Gourvenec et al. (2025) ภายใต้หลักการของการจัดการการท่องเที่ยวตามกรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่มุ่งสร้างคุณค่ารวมและการกำกับดูแลเชิงระบบในระยะยาว ข้อเสนอแนะเหล่านี้ยังเป็นการสะท้อนถึงการต่อยอดเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะ SDG 8, SDG 11, SDG 12 และ SDG 14 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้กรอบเศรษฐกิจสีน้ำเงินสามารถเป็นแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและวิถีชีวิตชุมชนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมได้จริง โดยมีค่า SROI เท่ากับ 2.21 เท่า ซึ่งบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ การสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ผลลัพธ์นี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเชิงปฏิบัติ หน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและสิ่งแวดล้อม การสร้างโมเดลธุรกิจฐานรากที่กระจายรายได้ และการจัดทำมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย ขณะเดียวกันควรมีข้อควรระวังในเรื่อง การพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่อาจทำให้เศรษฐกิจบนเกาะผันผวน รวมถึงการจับกุมภาษีที่ไม่สะท้อนคุณค่าที่แท้จริงจากการท่องเที่ยว หากไม่มีการพัฒนาภาคติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตของผลลัพธ์ทางสังคมให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการพิจารณาผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางสังคมในพื้นที่ การเก็บข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้จะช่วยให้สามารถสะท้อนมิติทางสังคมได้อย่างครบถ้วนมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การออกแบบนโยบายการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงมุ่งเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่คำนึงถึงความเป็นธรรมและความยั่งยืนทางสังคมควบคู่กันไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คนวัต สี่พุธสุข วิณา ลีลาประเสริฐศิลป์ วิลาสินี ธนพิทักษ์ และบัณฑิต ทองสงฆ์. (2567). การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ผ่านการท่องเที่ยวชุมชน เสริมพลังความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาครัวเรือนยากจน. *วารสารพัฒนาสังคม*, 1(2), 51-70.
<https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jsdrp/article/view/992>
- เทศบาลตำบลเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี. (2565). *สถิติข้อมูลการท่องเที่ยวอำเภอเกาะสีชัง พ.ศ. 2563–2565*. เทศบาลตำบลเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.
- พัชรี ปรีเปรมโมทย์ นรินทร์ เจริญพันธ์ ธนพล พุกเสิ่ง กัลยารัตน์ เชี่ยวชาญ จาริก สิงห์ปรีชา ปาริฉัตร เต็งสุวรรณ และวศิน ยูวะเดมีย์. (2568). ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์และกลยุทธ์การจัดการ*, 12(1), 224-242.
<https://doi.org/10.56825/jaems.2025.1216233>
- รชฎ จันทร์น้อย. (2560). *การพัฒนาตราสินค้าการท่องเที่ยวเกาะสีชังตามแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย* [รายงานวิจัย]. มหาวิทยาลัยบูรพา. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/research/2563_291.pdf
- วรภัทร เมฆขจร, ชีระพงษ์ ทศวัฒน์ และ พรรณรัตน์ กานต์ไกรศรี. (2567). การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) กิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 14(1), 21-38.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/article/view/266877>
- Corvo, L., Pastore, L., Mastrodascio, M., & Cepiku, D. (2022). The social return on investment model: a systematic literature review. *Meditari Accountancy Research*, 30(7), 49-86.
<https://doi.org/10.1108/MEDAR-05-2021-1307>
- Giorbelidze, M. (2025). The SROI puzzle: exploring barriers and strategies for effective social value measurement. *Social Enterprise Journal*, 21(2), 210-227.
<https://doi.org/10.1108/SEJ-03-2024-0053>
- Gourvenec, S., Dbouk, W., Sturt, F., & Teagle, D. A. H. (2025). Pathways to a blue economy. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 77, Article 101570.
<https://doi.org/10.1016/j.cosust.2025.101570>
- Jones, P., & Comfort, D. (2020). The COVID-19 crisis, tourism and sustainable development. *Athens Journal of Tourism*, 7(2), 75-86. DOI:10.30958/ajt.7-2-1
- Molina, A., & Rajagopal, R. (2023). *People, Planet, and Profit: Crossing the Triple Bottom Line*. In Challenge-Based Learning, Research, and Innovation: Leveraging Industry, Government, and Society. Springer International Publishing.

- Munthe, A. A., Nazaruddin, & Sembiring, M. T. (2024). Applying of Social Return on Investment (SROI): A Practical Review to Financial Social Value and Benefits. *Jurnal Sistem Teknik Industri*, 26(1), 1-10. <https://doi.org/10.32734/jsti.v26i1.11250>
- Narwal, S., Kaur, M., Yadav, D. S., & Bast, F. (2024). Sustainable blue economy: Opportunities and challenges. *Journal of Biosciences*, 49(1), DOI:10.1007/s12038-023-00375-x
- Nicholls, J., Lawlor, E., Neitzert, E., & Goodspeed, T. (2012). *A guide to social return on investment*. The Cabinet Office.
- Pakkan, S., Sudhakar, C., Tripathi, S., & Rao, M. (2023). A correlation study of sustainable development goal (SDG) interactions. *Quality & quantity*, 57, 1937-1956. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11135-022-01443-4>
- Smith-Godfrey, S. (2016). Defining the Blue Economy. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, 12(1), 58–64. <https://doi.org/10.1080/09733159.2016.1175131>
- UNWTO. (2023, May). *UNWTO World Tourism Barometer and Statistical Annex. World Tourism Barometer*, 21(2). <https://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/wtobarometereng.2023.21.1.2>